

Taras Szevczuk

STANDARDY I ZASADY MIĘDZYNARODOWEGO PRAWA MORSKIEGO JAKO INSTRUMENTY PRZYWRACANIA INTEGRALNOŚCI TERYTORYALNEJ UKRAINY I JEJ GRANIC

Początek trzeciego tysiąclecia w historii rozwoju ludzkiej cywilizacji zbiega się z nowym etapem w historii rozwoju prawa międzynarodowego. Właściwie prawo międzynarodowe powinno stać się gwarantem i skutecznym mechanizmem zapewniającym pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe oraz demokratyczny i sprawiedliwy porządek prawny. Jednym z działów w systemie współczesnego prawa międzynarodowego jest prawo morskie, jako system norm i zasad prawnych regulujących relacje między podmiotami w zakresie statusu prawnego i reżimu przestrzeni morskich. Międzynarodowe prawo morskie ma starożytną historię i swymi korzeniami sięga starożytności. Stworzone w formie reguł zachowania o zwyczajowym charakterze, stało się potężnym mechanizmem prawnym, którego normy i zasady są regulowane nie tylko przez relacje jego podmiotów na morzu, ale również skutecznie promują i zapewniają wypełnianie głównych zadań i funkcji prawa międzynarodowego.

1. Ukraina – pełnoprawny podmiot międzynarodowego prawa morskiego

Przez ponad tysiąclecie rozwoju własnej państwowości Ukraina zdobyła znaczne doświadczenie morskie, a jednocześnie przyczyniła się do rozwoju i poprawy międzynarodowego prawa morskiego. Po rozpadzie ZSRR w 1991 r. Ukraina stała się pełnoprawnym, niezależnym podmiotem prawa międzynarodowego, wcześniej, proklamując w Deklaracji suwerenność państwową, jako podmiot prawa międzynarodowego prowadziła

bezpośrednie relacje z innymi państwami, zawierała z nimi umowy, działała przez dyplomatyczne, konsularne, handlowe przedstawicielstwa, uczestniczyła w przedsięwzięciach organizacji międzynarodowych w ilości niezbędnej do skutecznego zapewnienia interesów narodowych we wszystkich sferach życia publicznego. Ukraina jest uczestnikiem komunikacji międzynarodowej, aktywnie przyczynia się do konsolidacji powszechnego pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, bezpośrednio uczestniczy w europejskich strukturach¹.

Końcowa część *Deklaracji w sprawie suwerenności państwowej Ukrainy* stwierdza, że stosunki Ukrainy z innymi republikami radzieckimi opierają się na umowach opartych na zasadach równości, wzajemnego szacunku i nieinterwencji w sprawy wewnętrzne². Wiosną 2014 r. Rosja, ignorując własne zobowiązania wynikające z traktatów zawartych z Ukrainą (*Memorandum Budapeszteńskie* z 1994 r., *Traktat o przyjaźni, współpracy i partnerstwie* z 1997 r., *Traktat o ukraińsko-rosyjskiej granicy państwowej* z 2003 r., *Traktat o współpracy w zakresie użytkowania Morza Azowskiego i Cieśniny Kerczeńskiej* z 2003 r.), zaanektowała półwysep krymski właściwy dla Ukrainy, rażąco naruszając m.in. międzynarodowe prawo morskie, a przede wszystkim Konwencję ONZ o prawie morza z 1982 r.

Morze Azowskie, ze względu na położenie geograficzne i zgodnie z normami międzynarodowego prawa morskiego, miało status morza wewnętrznego ZSRR. Utworzenie w 1991 r. dwóch suwerennych państw – Federacji Rosyjskiej i Ukrainy – zmieniło status prawny Morza Azowskiego i Cieśniny Kerczeńskiej. Przez tymczasowe wyniki procesu negocjacji wody Morza Azowskiego uzyskały status wód śródlądowych zgodnie z Ukrainą i Federacją Rosyjską. Status ten został potwierdzony w Traktacie między Ukrainą a Federacją Rosyjską o współpracy w zakresie korzystania z Morza Azowskiego i Cieśniny Kerczeńskiej z 24 grudnia 2003 r. W tym samym czasie Ukraina i Rosja ustaliły, że Morze Azowskie jest wyznaczone zgodnie z zawartym traktatem. Państwa zobowiązały się do określenia przestrzennych granic suwerenności każdego z nich. W przeciwieństwie do Rosji, Ukraina stara się rozwiązać problem

¹ *Deklaratsiia pro derzhavnyj suverenitet Ukrainy* (16.07.1990), „Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR (VVR)” 1990, nr 31, ss. 429.

² Tamże.

w sposób legalny poprzez międzynarodowe prawo morskie, którego normy i zasady powinny stać się skutecznym i potężnym narzędziem powrotu utraconych terytoriów, przywrócenia integralności terytorialnej Ukrainy i jej granic państwowych.

2. Podstawowe zasady prawa międzynarodowego jako element mechanizmu międzynarodowego prawa morskiego

Międzynarodowe prawo morskie jest organiczną częścią ogólnego prawa międzynarodowego: kieruje się wymogami tych ostatnich w odniesieniu do podmiotów, źródeł, zasad, praw umów międzynarodowych, odpowiedzialności i innych, jak również połączone i współdziałające z innymi jego gałęziami (prawo lotnicze, prawo kosmiczne, itp.). Podmioty prawa międzynarodowego prowadzące działalność w oceanach, które wpływają na prawa i obowiązki innych podmiotów prawa międzynarodowego, powinny działać nie tylko zgodnie z normami i zasadami międzynarodowego prawa morskiego, ale także z normami i zasadami prawa międzynarodowego w ogóle, w tym Statut ONZ, w interesie utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, rozwoju międzynarodowej współpracy i wzajemnego zrozumienia [Kolosov 1995, 456].

Prawo międzynarodowe jest rygorystyczne w formułowaniu podstawowych zasad. Zazwyczaj brane są pod uwagę trzy źródła, w którym państwa osiągnęły porozumienie w sprawie podstawowych zasad prawa międzynarodowego, tj.: Statut ONZ z 1945 r., *Deklaracja Zasad Prawa Międzynarodowego* z 1970 r. i *Akt Końcowy KBWE* z 1975 r. Z naruszeniem którejkolwiek z tych zasad, przedmiot prawa międzynarodowego jednocześnie narusza automatycznie i inne zasady. Rosja, nie przestrzegając zasady nienaruszalności granic państwowych w odniesieniu do Ukrainy i zasady integralności terytorialnej, naruszyła jednocześnie zasadę zakazu użycia siły, nieingerencji w sprawy wewnętrzne, uczciwe wypełnianie przyjętych zobowiązań, pokojową współpracę, pokojowe rozwiązywanie sporów międzynarodowych, poszanowanie praw człowieka i zasadę prawa narodów do samostanowienia.

Pokój i bezpieczeństwo oraz integralność terytorialna państw i nienaruszalność ich granic są podstawą budowania stosunków

międzynarodowych. Bez poszanowania odpowiednich międzynarodowo-prawnych zasad niemożliwe jest zapewnienie tych wartości, które są priorytetami społeczności światowej. Oświadczenia te są istotne dla rosyjskich działań na Krymie, które rozpoczęły się w lutym 2014 r. i mają globalne negatywne konsekwencje [Zadorozhnyj 2015, 216].

Strony w art. 2 *Traktat o przyjaźni, współpracy i partnerstwie* z 1997 r. zobowiązały się do uszanowania wzajemnej integralności terytorialnej i potwierdziły nienaruszalność istniejących granic między nimi. W art. 3 uzgodniły, że będą budować wzajemne relacje na podstawie zasady wzajemnego poszanowania suwerennej równości, integralności terytorialnej, nienaruszalności granic, pokojowego rozstrzygania sporów, niestosowania siły lub groźby użycia siły, w tym ekonomicznych i innych środków nacisku, prawa narodów do swobodnego rozporządzania swoim przeznaczeniem, nieingerencji w sprawy wewnętrzne, przestrzegania praw człowieka i podstawowych wolności, współpracy między państwami, wiernego wypełniania podjętych międzynarodowych zobowiązań, a także innych powszechnie akceptowanych norm prawa międzynarodowego.

3. Konwencja ONZ o prawie morza z 1982 roku w mechanizmie przywracania integralności terytorialnej Ukrainy i jej granic

Konwencja ONZ o *prawie morza* weszła w życie w 1994 r. Ustala ona granice obszarów morskich, zawiera przepisy dotyczące wód śródlądowych, określa reżim prawny otwartego morza, wyłącznej strefy ekonomicznej, szelfu kontynentalnego, itp. Konwencja została ratyfikowana przez 159 krajów, w szczególności przez Ukrainę i Rosję.

Najważniejsze znaczenie w Konwencji ONZ o prawie morskim stawia się kwestii pokojowego rozstrzygania sporów w międzynarodowym prawie morskim. Od samego początku prawo międzynarodowe zachęcało państwa do stosowania pokojowych środków rozwiązywania sporów międzynarodowych, ale nie zobowiązywało ich do przestrzegania tej procedury. Problem wykorzystania pokojowych środków rozwiązywania międzynarodowych sporów był dyskutowany jeszcze na konferencjach pokojowych w Hadze w 1899 i 1907 r. Konwencja Haska o *pokojowym załatwianiu sporów międzynarodowych* z 1907 r. nie zabrania wojny jako sposobu rozwiązania konfliktu, nie zobowiązuje do korzystania ze środków pokojowych, ale zaleca jedynie bardzo wąski krąg takich środków.

Konwencja ONZ o prawie morza z 1982 r. zobowiązała państwa do działania zgodnie z zasadą pokojowego rozstrzygnięcia sporów w celu rozwiązania konfliktu międzyrządowego. Zgodnie z art. 279 Konwencji, wszelkie spory dotyczące jej interpretacji i stosowania należy rozstrzygać w sposób pokojowy. Zgodnie z art. 2 pkt 3 Statutu ONZ, sposób rozwiązania sporu nie może zagrozić międzynarodowemu pokojowi, bezpieczeństwu i sprawiedliwości. Wskazany artykuł Konwencji odnosi się do pokojowych środków rozwiązywania sporów, określonych w art. 33 ust. 1 Statutu ONZ i przewiduje zasadę swobodnego wyboru przez strony środków rozstrzygnięcia sporu. Zasada ta jest zapisana w Konwencji z 1982 r. Zgodnie z art. 280, strony mają prawo do wyrażenia zgody na rozstrzygnięcie sporów dotyczących interpretacji i stosowania tej Konwencji w dowolnie wybrany przez siebie sposób. Ponadto Konwencja zawiera postanowienia dotyczące zobowiązań wynikających z innych umów. Procedury rozstrzygnięcia międzynarodowych sporów przewidziane w Konwencji z 1982 r. można podzielić na dwie grupy: przewidywane decyzje obowiązkowe i nieprzewidywane takich decyzji. Do pierwszej grupy należą: przekazanie sporu do rozwiązania Międzynarodowemu Trybunałowi Prawa Morza, Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości. Druga grupa składa się z procedury pojednawczej i procedury „wymiany poglądów”. Zgodnie z art. 287 Konwencji, Państwa-uczestnicy mogą, za pomocą pisemnego wniosku, wybrać jeden lub więcej ze wskazanych sposobów rozstrzygnięcia sporów dotyczących interpretacji i stosowania tej Konwencji. Jeśli takie oświadczenie nie dotrze od Państwa-uczestnika, wówczas uważa się, że takie państwo zgodziło się na arbitraż.

Konwencja była wynikiem pracy wielu podmiotów prawa międzynarodowego. Konwencja z 1982 r. potwierdza i uzupełnia szereg postanowień Konwencji o prawie morza 1958 r. oraz wprowadza nowe regulacje odzwierciedlające aktualne tendencje rozwoju w opianowaniu oceanu światowego. Zawiera szczegółowo opracowany mechanizm rozstrzygnięcia sporów związanych z interpretacją i stosowaniem jej norm. Konwencja ta stała się ważnym etapem w kodyfikacji międzynarodowego prawa morskiego i ma na celu stały rozwój stosunków międzynarodowych w odniesieniu do działalności podmiotów prawa międzynarodowego w oceanie światowym.

4. Środki Ukrainy w odpowiedzi na łamanie przez Rosję norm i zasad międzynarodowego prawa morskiego

Próba okupowania Morza Azowskiego Federacją Rosyjską powinna zostać powstrzymana, w szczególności w ramach Konwencji ONZ o prawie morza oraz poprzez wzmocnienie polityki sankcji. „Kreml nie zamierza się nad tym rozwodzić. Po zajęciu Krymu chcą teraz zająć Morze Azowskie, które znajduje się między Ukrainą a Rosją” – powiedział P. Poroszenko podczas debaty na 73. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w dniu 25 września 2018 r. w Nowym Jorku. „Takie rażące działania powinny zostać odrzucone jako nielegalne zgodnie z Konwencją ONZ o prawie morza. Potrzebują rygorystycznej reakcji, w tym polityki sankcji i innych ukierunkowanych środków”. Po nielegalnej budowie mostu przez Cieśninę Kerczeńską Federacja Rosyjska zaczęła systematycznie naruszać swobodę żeglugi międzynarodowej przez nią zarówno dla statków ukraińskich, jak i zagranicznych³.

Państwowa Służba Straży Granicznej Ukrainy publikuje wnioski, raporty, wykrywa i dokumentuje naruszenia przez Federację Rosyjską norm międzynarodowego prawa morskiego na wodach Mora Azowskiego i Czarnego. Np.: „W dniach 16-17 lipca statkiem ochrony Morskiej Państwowej Straży Granicznej we współpracy z samolotem BMS było wykryto i udokumentowano fakt holowania samojezdnej platformy wiertniczej «Sywasz» z rajdu portu Czarnomorskie (tymczasowo zajmowane terytorium Autonomicznej Republiki Krymu). Został odholowany do obszaru Golitsynskogo pola gazowego, który znajduje się w wyłącznej (morskiej) strefie ekonomicznej Ukrainy”. W wiadomości odnotowano, że w 2014 r. wskazana platforma należąca do DAT «Czornomornaftogaz» została nielegalnie zajęta przez Federację Rosyjską podczas aneksji Krymu. „Działalność ta związana jest z przedłużeniem FR nielegalnych operacji poszukiwawczo-wiertniczych na ukraińskim szelfie morskim, co jest rażącym naruszeniem norm Konwencji ONZ o prawie

³ Szerzej zob. *Hrubi porushennia RF v Azovs'komu mori maie buty pryypyneno iak nezakonni, zokrema v ramkakh Konventsii OON z mors'koho prava*, <https://ua.interfax.com.ua/news/political/534111.html> [dostęp: 28.09.2018].

morskim i ustawy Ukrainy «W wyłącznej (morskiej) strefie ekonomicznej Ukrainy»” – podkreśla Straż Graniczna⁴.

Przedstawiciel prezydenta Autonomicznej Republiki Krymu B. Babin wielokrotnie powtarzał o naruszeniach norm międzynarodowego prawa morza, w szczególności w odniesieniu do zmiany lokalizacji na Morzu Czarnym w spółce naftowej „Tawryda” i dwóch platform wiertniczych, zatrzymanie statków rybackich. Po wybudowaniu mostu Kerczeńskiego, Rosja ograniczyła możliwości gospodarcze Ukrainy na Morzu Azowskim. Statki o wysokości przekraczającej 33 m nie mogą już tam pływać⁵. Ministerstwo Spraw Zagranicznych poinformowało, że Rosja naruszyła normy Konwencji ONZ o prawie morza, kiedy rozpoczęła budowę tzw. „mostu Kerczeńskiego” i „energomostu” łączących terytorium Rosji z okupowanym Krymem, podkreślając, że rozpoczęła już proces negocjacji w sprawie interpretacji norm Konwencji zgodnie z prawem międzynarodowym.

W odpowiedzi na agresję Rosji, Ukraina stosuje odpowiednie środki zaradcze, które są dopuszczalne na mocy prawa międzynarodowego i poszukuje sposoby i ścieżki dla bardziej skutecznego wyjścia z sytuacji, która jest skomplikowana. W dniu 14 września 2016 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Ukrainy złożyło w Sądzie Arbitrażowym pozew o naruszenie prawa morskiego przez Rosję, w którym zwraca się do Trybunału o potwierdzenie swoich praw jako państwa nadbrzeżnego i zobowiązuje Rosję do zaprzestania aktów międzynarodowo-bezprawnych w odpowiednich obszarach morskich zgodnie z Konwencją ONZ o prawie morza z 1982 r. W grudniu 2016 r. utworzono Trybunał do rozpatrzenia sprawy „Ukraina przeciwko Federacji Rosyjskiej”. Dnia 19 lutego 2018 r. Ukraina złożyła do Trybunału Arbitrażowego ONZ memorandum w sprawie łamania przez Rosję postanowień Konwencji ONZ o prawie

⁴ Zob. *Rosija porushyla mizhnarodne mors'ke pravo*, http://ipress.ua/news/rosiya_porushyla_mizhnarodne_morske_pravo_prykordonnyky_173908.html [dostęp: 28.09.2018].

⁵ Rosja nie ma prawa atakować ani zatrzymywać ukraińskich statków przewożących towary i pasażerów z dwóch ważnych portów Ukrainy – Mariupola i Berdiańska. Ukraina ma całkowicie jasny status prawny na Morzu Azowskim i takie działania są częścią wojny hybrydowej przeciwko Ukrainie, zob. *Poroshenko dav interv'iu «TheWashingtonPost»*, <https://glavred.info/politics/10010963-posle-vyborov-u-menya-vse-budet-horoshoporoshenko-dal-intervyu-washington-post.html> [dostęp: 28.09.2018].

morza. W dniu 31 sierpnia 2018 r. Trybunał, zgodnie z Konwencją z 1982 r., ujawnił postanowienie proceduralne stwierdzające, że Trybunał będzie początkowo decydował o zastrzeżeniach dotyczących jurysdykcji wyrażonej przez Rosję.

Rada Najwyższa Ukrainy oficjalnie ogłosiła 20 lutego 2014 r. początek tymczasowej okupacji Krymu i Sewastopola przez Rosję. Organizacje międzynarodowe uznały okupację i aneksję Krymu za nielegalne i potępiły działania Rosji. Kraje Zachodnie wprowadziły sankcje gospodarcze. Rosja zaprzecza okupacji półwyspu, określając te działania „przywróceniem historycznej sprawiedliwości”.

5. Reakcja społeczności światowej na łamanie przez Rosję międzynarodowego prawa morskiego

Współprzewodniczący Komisji Parlamentarnej Stowarzyszenia UE-Ukraina, Dariusz Rozatti, podczas przemówienia w Radzie Najwyższej Ukrainy oświadczył, że Parlament Europejski planuje omówić osobno morską agresję FR. Powiedział: „Jesteśmy bardzo zaniepokojeni sytuacją na Morzu Azowskim, gdzie Rosja, wbrew praktyce, która była wcześniej, zatrzymuje i sprowadza statki. Zatrzymuje je na dwa lub trzy dni. Rosja w znacznym stopniu nadużywa międzynarodowej praktyki, która umożliwia kontrolowanie statków. Według statystyk 120 statków, które wyszły pod flagą UE, zostały zatrzymane 3 kwietnia. W Parlamencie Europejskim poruszymy tę kwestię i będziemy domagać się, aby to zatrzymać”.

Specjalny przedstawiciel USA ds. Ukrainy, Kurt Uolker, zauważył, że Waszyngton jest zaniepokojony sytuacją i wzrostem liczby statków wojskowych na Morzu Azowskim. Wspomniał także, że Rosja w „agresywny sposób” sprawdza tam ukraińskie okręty wysyłane do ukraińskich portów. Uolker poinformował o gotowości USA, aby pomóc Ukrainie w umacnianiu jej zdolności obronnych. Stały Przedstawiciel Ukrainy przy ONZ, W. Jelczenko, powiedział, że na 73. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ zostanie omówiona kwestia łamania przez Rosję prawa morskiego. W szczególności, 26 września problem rosyjskiej agresji morskiej zostanie poruszony w przemówieniu Prezydenta Ukrainy. Zastosowanie znajdują także Międzynarodowy Trybunał Prawa Morza w Hamburgu, a także Międzynarodowa Organizacja Dna Morskiego.

W dniu 26 września 2018 r. Premier Norwegii, Erna Solberg, podczas przemówienia na Zgromadzeniu Ogólnym ONZ w Nowym Jorku, powiedziała, że Europa powinna zrobić wszystko, aby zapewnić przestrzeganie podstawowych norm i zasad prawa międzynarodowego. „Suwerenność i terytorialna integralność Ukrainy w ramach uznanych międzynarodowo granic muszą zostać przywrócone”. Podkreśliła, że skutki niestabilności dotyczą wszystkich, a globalne zagrożenie bezpieczeństwa wymaga globalnych reakcji. Rada Bezpieczeństwa ONZ powinna być w stanie działać, tak jak państwa i organizacje regionalne.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Andrzej Duda, przypomniał państwom członkowskim ONZ o naruszeniu *Memorandum Budapeszteńskiego*. Stwierdził, że dla wiarygodności społeczności światowej istotne jest przestrzeganie zobowiązań i obowiązków, które zostały przyjęte. Mówił: „Tylko w ciągu ostatnich kilku lat byliśmy świadkami wyraźnego naruszenia *Memorandum Budapeszteńskiego*, który gwarantuje terytorialną integralność Ukrainy w zamian za pokojowe i dobrowolne rozbrojenie jądrowe”.

Stanowisko Ukrainy w sprawie niezgodności działań Rosji do prawa międzynarodowego od samego początku wydarzeń na półwyspie jest w pełni popierane przez społeczność międzynarodową, która nie uznała Krymu w ramach Federacji Rosyjskiej. W marcu 2014 r. odbyło się ponad 10 posiedzeń Rady Bezpieczeństwa ONZ na temat wydarzeń na Krymie, podczas których znaczna większość członków Rady Europy wyraziła jednoznaczne poparcie dla integralności terytorialnej Ukrainy. Konsekwentne poparcie Ukrainy przez inne państwa i społeczność międzynarodową jako całość w kwestii Krymu przejawiało się w stosowaniu sankcji personalnych wobec Rosji przez Unię Europejską. Decyzje dotyczące środków w odpowiedzi na działania Rosji zostały przyjęte przez organizacje międzynarodowe. Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) praktycznie zakończyła wszelkie kontakty z Rosją, choć Strony od wielu lat ściśle ze sobą współpracują [Zadorozhnyj 2015, 209-14].

Wnioski

W wyniku zbrojnej agresji i niezgłoszonej wojny ze strony Rosji, Ukraina poniosła nie tylko ogromne straty materialne i ekonomiczne, ale

także straciła faktyczną kontrolę nad niektórymi częściami swojego terytorium i przestrzeniami morskimi, które znajdują się pod jej jurysdykcją. Rosja w szczególności naruszyła suwerenność, integralność terytorialną i nienaruszalność granic państwowych Ukrainy i stanowi zagrożenie dla pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego. Rosyjska agresja, skierowana przede wszystkim na zniszczenie Ukrainy, spowodowała poważne wyzwania dla społeczności światowej, przede wszystkim państw regionu europejskiego. Moskwa wykazała się nieprzestrzeganiem prawa międzynarodowego. W sytuacjach, w których zasady i wartości zapisane w Karcie Narodów Zjednoczonych zostały naruszone przez kraj posiadający prawo weta jako stały członek Rady Bezpieczeństwa ONZ, ONZ powinna działać stanowczo. Rażąco naruszenia powinny zostać zakończone jako nielegalne, w tym zgodnie z Konwencją ONZ o prawie morza z 1982 r. W arsenale międzynarodowego prawa morskiego istnieją wystarczające instrumenty, aby Ukraina, przy wsparciu społeczności światowej, jako pełnoprawny podmiot prawa międzynarodowego, mogła zrealizować w celu przywrócenia suwerenności, integralności terytorialnej i nienaruszalności swoich granic państwowych.

PIŚMIENNICTWO

- “Hrubi porushennia RF v Azovs’komu mori maie buty pryypyneno iak nezakonna, zokrema v ramkakh Konventsii OON z mors’koho prava.” <https://ua.interfax.com.ua/news/political/534111.html> [dostęp: 28.09.2018].
- Kolosov, Yuri, and Vasiliy Kuznetsov, ed. 1995. *Mezhdunarodnoe pravo. Uchebnyk*. Moskva: Mezhdunarodnyye Otnosheniya.
- “Poroshenko dav interv’iu «TheWashingtonPost».” <https://glavred.info/politics/10010963-posle-vyborov-u-menya-vse-budet-horosh-poroshenko-dal-intervyu-washington-post.html> [dostęp: 28.09.2018].
- “Rosiiia porushyla mizhnarodne mors’ke pravo.” http://ipress.ua/news/rosiia_porushyla_mizhnarodne_morske_pravo_prykordonyky_173908.html [dostęp: 28.09.2018].
- Zadorozhnyj, Oleksandr. 2015. *Aneksiia Krymu – mizhnarodnyj zlochyn*. Kyiv: K.I.S.

Standardy i zasady międzynarodowego prawa morskiego jako instrumenty przywracania integralności terytorialnej Ukrainy i jej granic

Streszczenie

Na początku 2014 r. Rosja, poprzez agresję zbrojną, naruszając podstawowe zasady i normy prawa międzynarodowego, zaanektowała Krym i przybrzeżne obszary morskie Ukrainy. Dnia 26 września 2018 r. na 73. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ Prezydent Ukrainy P. Poroszenko powiedział, że Rosja nie zamierza zatrzymać się nad tym i chce zająć Morze Azowskie, a po wybudowaniu mostu Kerczeńskiego zaczęła systematycznie naruszać swobodę żeglugi międzynarodowej dla ukraińskich i zagranicznych statków. W odpowiedzi na agresję Rosji, Ukraina stosuje odpowiednie środki zaradcze, które są dopuszczalne na mocy prawa międzynarodowego i poszukuje sposobów i środków na skuteczniejsze wyjście ze skomplikowanej sytuacji. Międzynarodowe prawo morskie, którego podstawowym elementem jest Konwencja ONZ o prawie morza z 1982 r., posiada skuteczne narzędzie, którego użycie umożliwi Ukrainie zwrot utraconego terytorium, skutecznie przeciwdziałać Rosji i przenieść ją na międzynarodową odpowiedzialność prawną.

Słowa kluczowe: międzynarodowe prawo morskie, integralność terytorialna, nienaruszalność granic, Konwencja ONZ o prawie morza z 1982 r.

The Rules and Principles of Modern International Law of the Sea as a Toolkit for Restoring the Territorial Integrity of Ukraine and Its Borders

Summary

In early 2014, Russia, through armed aggression, violating the fundamental principles and rules of international law, annexed the Crimea and the coastal marine areas of Ukraine. Modern international law of the sea, the basic element of which is the United Nations Convention *on the Law of the Sea* 1982, has an effective toolkit, the use of which will enable Ukraine to return the lost territories, effectively counteract Russia and bring it to international legal responsibility.

Key words: international law of the sea, territorial integrity, the inviolability of the borders, the United Nations Convention *on the Law of the Sea* 1982

Information about Author: TARAS SZEVCZUK, J.C.L., assistant in the Department of International Law, Faculty of International Relations, the Ivan Franko National University of Lviv; vul. Sichovykh Stril'tsiv 19, m. L'viv, Ukraine; e-mail: tpshevchuk@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-9346-3335>

